

УДК 811.112.2'42

КОМПЛІМЕНТ ЯК ГІБРИДНИЙ МОВЛЕННЄВИЙ АКТ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Я.Ю. Кулініч (Харків)

У статті розглядаються прагматичні характеристики англomовного компліменту як етикетно зумовленого засобу реалізації дискурсивного принципу ввічливості. Виявляються соціально-психологічні властивості компліменту, що утілює тактику ввічливості зближення; розкривається гібридна природа мовленнєвого акту компліменту, який поєднує емоційно-оцінну й метакомунікативну функцію стимулювання вербальної інтеракції та інтегрує прагматичні якості різних типів мовленнєвих актів – експресива і фатичного метакомунікатива.

Ключові слова: експресив, комплімент, лінгвістична ввічливість, мовленнєвий акт, стратегія зближення, фатичний метакомунікатив.

Кулініч Я.Ю. *Комплимент как гибридный речевой акт в англоязычном дискурсе.* В статье рассматриваются прагматические характеристики англоязычного комплимента как этикетно обусловленного средства реализации дискурсивного принципа вежливости. Выявляются социально-психологические свойства комплимента, воплощающего тактику вежливости сближения; раскрывается гибридная природа речевого акта комплимента, объединяющего эмоционально-оценочную и метакоммуникативную функцию стимулирования вербальной интеракции и интегрирующего прагматические свойства разных типов речевых актов – экспрессива и фатического метакоммуникатива.

Ключевые слова: комплимент, лингвистическая вежливость, речевой акт, стратегия сближения, фатический метакоммуникатив, экспрессив.

Kulinich Y.Y. *Compliment as a hybrid speech act in the English-language discourse.* This article addresses the issue of pragmatic and discursive characteristics of an English compliment as etiquette conditioned means of implementing the politeness principle in discourse. The paper focuses on social and psychological characteristics of the compliment as a positive politeness strategy and reveals the hybrid nature of the compliment viewed as a speech act which unites emotional- evaluative and metacommunicative functions in verbal interaction and integrates pragmatic features of expressive and phatic metacommunicative speech acts.

Key words: compliment, the expressive, linguistic politeness, phatic metacommunicative speech act, positive politeness.

Процес спілкування, здійснюваний у межах глобальної стратегії кооперації, неможливо уявити без дотримання правил мовленнєвого етикету та дискурсивного принципу ввічливості. Комплімент слугує важливим засобом утілення як норм етикету, так і стратегії ввічливості зближення. Разом із застосуванням новітнього когнітивно-дискурсивного підходу до вивчення цього широко вживаного мовленнєвого феномену сказане зумовлює актуальність і нагальну необхідність встановлення прагматичних (мовленнєвоактових) і дискурсивних

(стратегічних, тактичних) характеристик англomовного компліменту.

Об'єктом нашого дослідження виступає комплімент як невід'ємний компонент англomовного етикету.

Предметом цієї розвідки є лінгвопрагматичні і дискурсивні характеристики компліменту як гібридного мовленнєвого акту.

Метою дослідження є розкриття гібридної природи компліменту як засобу мовного втілення комунікативної стратегії ввічливості. Для досягнен-

ня цієї мети у статті розглядається доробок вчених з проблем компліменту; уточнюється розуміння стратегії ввічливості відповідно до цілі роботи; наводиться визначення мовленнєвих актів (далі МА) експресивів і фатичних метакомунікативів та доводиться гіпотеза про гібридність МА компліменту. Розгляд цієї проблематики проводиться на матеріалі 920 фрагментів, що містять МА комплімент, вилучених із сучасного англомовного художнього дискурсу [24–29].

Окремі аспекти компліменту неодноразово ставали предметом вивчення вітчизняних та зарубіжних мовознавців: встановлено структурно-семантичні особливості компліменту як виду іллокутивних актів та функціонування компліменту як соціальної стратегії (Н. Вулфсон, Дж. Мейнз); реакція на комплімент (А. Померанц, Р.К. Герберт, Б. Левандовська-Томашик); лексико-граматичні моделі різних типів компліменту як оцінного висловлювання (Л.О. Кокойло). Комплімент вивчено на мікропрагматичному рівні [6]; він розглядався як вид мовленнєвого вчинку, що складається з трьох категорій: мовленнєвої дії, соціально-психічної взаємодії та способу мовної реалізації мовленнєвої дії. В свою чергу, мовленнєва дія являє собою синтез іллокутивного акту, перлокутивного акту та соціальної дії, де іллокутивний акт розуміють як вираження повністю відкритих намірів мовця, що має розпізнати адресат, перлокутивний акт направлений на заплановану зміну психічного стану адресата, а соціальна дія визначається як цілеспрямований процес управління поведінкою адресата [там само].

Іллокутивні цілі компліменту мають на меті виразити такі аспекти: інтенційний стан мовця; намір/прагнення мовця доставити задоволення адресату; позитивне ставлення мовця до адресата. За способом реалізації іллокутивні акти компліменту поділяються на прямі та непрямі, щирі та нещирі. Комплімент як перлокутивний акт націлений на те, щоб зробити приємне адресату, привернути його увагу, викликати у нього позитивну реакцію; комплімент може бути успішним або неуспішним, навмисним чи ненавмисним [6].

Компліменти як соціальні дії поділяються В. Міщенко на два класи: етикетні та інструментальні [6]. Дослідниця також порівнює етнокультурні особ-

ливості компліменту як одиниці мовленнєвої поведінки представників британської, американської та російської культур. Усе сказане свідчить про те, що попри широке коло окреслених питань залишаються невирішеними проблеми прагматичної природи компліменту та його функціонування для реалізації стратегії ввічливості. Комплімент як вид мовленнєвих вчинків у мовленнєвій поведінці англомовних комунікантів є інструментальною несамотійною соціальною дією, реалізованою іллокутивним актом експресивом. Його несамотійність розуміється як входження компліменту до мовленнєвого ходу, що містить, крім іллокутивного акту компліменту, іллокутивні акти інших типів [там само].

Основоположною для запровадженого у цій статті розуміння компліменту як складника комунікативної поведінки співрозмовників у процесі спілкування є теорія лінгвістичної ввічливості П. Браун та С. Левінсона [15], методологічним підґрунтям якої є концепція американського соціолога Е. Гоффмана про ввічливість як «збереження обличчя» [16]. Гоффманівське розуміння поняття «обличчя» як «позитивної соціальної цінності, яку людина результативно стверджує для себе завдяки позиції, яку вона з точки зору інших посіла під час певного моменту спілкування, <...> – образ себе, який поділяють інші (an image that others may share)» [16, с. 5]. Е. Гоффман виокремлює два види «роботи з обличчям» у спілкуванні: процес уникнення потенційних актів, що загрожують «обличчю» (the avoidance process to prevent *face threatening acts*) і процес корекції (the corrective process) (переклад мій – Я.К.) [16, с. 15].

П. Браун та С. Левінсон, виходячи з концепції Е. Гоффмана, визначають «обличчя» дещо по-іншому, розуміючи його як своєрідний соціальний імідж, у збереженні якого зацікавлений кожен член суспільства [15, с. 61] та який складається з двох інгерентних аспектів – «позитивного» обличчя (прагнення до схвалення, the want of every member that his wants be desirable to at least some others) та «негативного обличчя» (потреба до свободи дій, the want to have his freedom of action unhindered) (переклад мій – Я.К.) [15, с. 62]. Е. Гоффман звертає увагу на соціальну сторону обличчя, в той час як П. Браун та С. Левінсон акцентують увагу на

когнітивному аспекті соціальних облич комунікантів [4]. На думку М. Лохер та Р. Вотса, «обличчя» є синтезом обох підходів, а «конструювання» комунікантами власних «я» залежить від процесу їх взаємодії один з одним [20, с. 96].

Позначені П. Браун та С. Левінсоном такі типи ввічливості як «позитивна» (positive politeness) та «негативна» (negative politeness) [15], що відображають протилежні інтенції, які реалізують комуніканти у процесі спілкування, у слов'янській лінгвістиці потрактовуються як «зближення та дистанціювання» [10]. Так, стратегії зближення («позитивної» ввічливості – approach-based politeness) спрямовані на зменшення загрози «позитивному обличчю» адресата, а стратегії дистанціювання («негативної» ввічливості – avoidance-based politeness) направлені на зменшення загрози «негативному обличчю» адресата [15]. Слідом за Т.В. Ларіною, ввічливість розуміємо як «універсальну комунікативну категорію, що є складною системою національно-специфічних стратегій, які спрямовані на гармонійне, неконфліктне спілкування та відповідають очікуванням партнера» [3, с. 169].

П. Браун та С. Левінсон виділяють п'ятнадцять окремих тактик реалізації стратегій зближення [15, с. 102], і однією з цих тактик є комплімент [18]. Сутність компліменту полягає в тому, що високо оцінюючи все, що пов'язане зі співрозмовником, мовець має на меті зробити йому приємно; проте потреба у цьому мовленнєвому акті відрізняється у різних культурах. Роблячи комплімент, мовець дарує співрозмовнику своєрідний «комунікативний подарунок», а основним прагматичним значенням компліменту є таке: «я хочу, щоб тобі було приємно» [3, с. 362]. П. Браун та С. Левінсон наголошують на тому, що комплімент є «зобов'язуючим» МА із вбудованою прескриптивністю, він зобов'язує адресата прийняти правила гри мовця; автори розглядають комплімент як поведінковий МА, що обмежує свободу людини, адже ігнорування компліменту є ознакою неввічливості.

Ввічливість зближення представлена у низці комунікативних тактик, що, в свою чергу, реалізуються різними типами МА. У класичному трактуванні МА визначається як «акт мовлення, що полягає у виголошенні мовцем речення у ситуації безпосереднього спілкування зі слухачем» [2,

с. 11]. У сучасній когнітивно-комунікативній парадигмі МА як об'єкт теорії мовленнєвих актів досліджується як двосторонній процес, що залучає і мовця, і адресата. Слідом за І.С. Шевченко, ми розуміємо МА як «мовленнєву взаємодію мовця і слухача для досягнення певних перлокутивних цілей мовця шляхом конструювання ними дискурсивного значення у ході спілкування» [14, с. 117]. Відповідно, МА складається з «іллокутивного, денотативного, локутивного, інтенційного, ситуативного, контекстуального, метакомунікативного аспектів» [13]. Наші дані про комплімент дозволяють сформулювати гіпотезу про те, що комплімент – це гібридний МА, який поєднує дискурсивні якості експресива і фатичного метакомунікатива.

Пропоноване тлумачення компліменту виходить із застосування класифікації МА за Дж. Сьорлем, який виділяє п'ять базових типів МА: репрезентативи (асертиви), директиви, комісиви, експресиви та декларативи [22]. Згідно цієї класифікації, стратегії ввічливості зближення, так звані «соціальні прискорювачі» [3, с. 309], що спрямовані на зближення співрозмовників та демонстрацію взаємної симпатії (привітання, подяка, оцінка, комплімент), реалізуються в експресивах – мовленнєвих актах, «у яких мовець висловлює свої почуття та ставлення до того, що відбувається» [22]. Метою експресива є «вираження мовцем психологічної установки відносно стану речей, визначеного пропозиційним змістом» [23]. Дж. Сьорль наводить мовленнєвоактові дієслова, що слугують індикаторами МА експресивів: *apologize, thank, condole, congratulate, complain, lament, protest, deplore, boast, compliment, praise, welcome and greet* [23, с. 211]. Відповідно до цього переліку, компліменти є класичними МА-експресивами, що реалізовані у прямий спосіб (1,2) або імпліцитно (3):

У прикладі (1) Ханс оцінює винятковість та привабливість Аннет з ціллю принести їй задоволення, змінити її емоційний стан та намагаючись завдяки компліментарним діям на її адресу вплинути на її ставлення до себе:

(1) *It's not only that I love you, I admire you. I admire your distinction and your grace (Maugham "65 Short stories")*.

У прикладі (2) експресив має на меті виразити емоції: захоплення, радість, повідомити співрозмов-

нику про почуття чи «завуалювати» почуття:

(2) *I cannot even talk about you to anybody because I don't want any more people to know how wonderful you are* (Fitzgerald).

Емоційна оцінка, вербалізована у непрямий спосіб, робить МА комплімент імпліцитним:

(3) *If I were married to you, I'd keep you locked up* (Cooper).

Таке висловлювання імплікує оцінне судження: *You are very pretty*.

Як видно з прикладів (1), (2), (3), індикатори компліменту відсутні у відповідних тактиках. Вербалізація тактики у прямий спосіб дієсловом могла б звести нанівець його перлокутивний ефект на слухача. Фактично, це було б «іллокутивним самогубством» [22].

Таким чином, з одного боку, психолого-емоційна функція компліменту полягає у створенні атмосфери взаємної участі та довіри, де кожен з партнерів впевнений у протекції іншого. Комплімент слугує засобом вираження позитивної оцінки адресата або третьої особи мовцем. Адресат компліменту переживає позитивні емоції, оскільки його успіх, зовнішні якості, особистість визнаються мовцем, що сприяє встановленню соціальної взаємодії між комунікантами. Фактично, комплімент – це «позитивний афективний» МА [17, с. 459], що робиться в інтересах співрозмовника, свідчить про його приналежність до системи цінностей суб'єкта та сприяє розвитку стосунків між комунікантами [12].

З іншого боку, компліменти створюють соціальний зв'язок там, де є необхідність побудувати комунікативні відносини або підтримати ті, що вже існують. Роблячи комплімент, мовець повідомляє адресату про те, що він зацікавлений у добрих стосунках з останнім. Тож, «змазування соціального механізму» спілкування є найочевиднішою функцією компліменту. Тим самим, МА комплімент реалізує фатичну функцію мовлення.

За Б. Малиновським, фатична комунікація (phatic communion) має властивості соціального впливу та означає прагнення людей до спілкування (socialize), до створення дружніх зв'язків, при цьому не маючи на меті передачу інформативних повідомлень [21]. Мовленнєві засоби фатичної комунікації, як правило, стереотипні і визначаються соціально-етичними нормами мовного суспільства [5].

МА – фатичний метакомунікатив розуміють як МА, що слугує для передачі не суттєво важливої і нової інформації, а для стимулювання спілкування на стадіях контактовстановлення, пролонгації та розмикання мовленнєвого контакту [5].

Комплімент – це соціально та ситуативно зумовлений МА, що сприяє здійсненню стратегічного замислу адресанта, успішність якого визначається безпосередньою реакцією на нього, а його функціонування та мовна реалізація у тій чи іншій комунікативній ситуації залежать від соціальних, гендерних, інтенціональних та національно-культурних характеристик комунікантів [1]. Не випадково комплімент розуміють як «соціатив» – МА вираження визнання мовцем слухача як члена однієї з мовцем соціальної групи у певних стандартних ситуаціях (привітання, вибачення, поздоровлення, подяка), або «інфлуктив» – МА вираження емотивно-оцінного ставлення та емоційного впливу, до яких мовець звертається як до санкцій, що регулюють виконання слухачем своїх соціальних та міжособистісних ролей (комплімент, схвалення, образа, осудження) [12].

Тож, у стандартних ситуаціях комплімент виступає як ритуалізована мовленнєва дія, етикетно зумовлений фатичний МА із стандартною очікуваною реакцією:

(4) *«That's a beautiful dress», Pamela said to end the conversation pleasantly. «Is it new?»*

«Thank you, dear», Mrs Nudd said. «Yes, it's new».

«It's a beautiful color», Pamela said... (Cheever).

У цьому прикладі комплімент функціонує на стадії розмикання контакту, тобто є фатичною мовленнєвою дією (див. Дж. Холмс [18]). Шляхом використання фатичного метакомунікатива у мовленнєвих тактиках розмикання мовленнєвого контакту адресант націлює адресата на сприйняття повідомлення у бажаному ключі [8]. Комплімент як фатичний МА входить до так званої зони «комунікативних погладжуваль», що налаштовують співрозмовника на подальше спілкування. У початковій фазі спілкування він виконує контактовстановлювальну функцію [7], знижує соціальну напругу та створює передумови для подальшої приємної комунікації [12].

Таким чином, гібридна природа МА компліменту проявляється у його здатності виконувати вод-

ночас кілька функцій, серед яких:

- принести задоволення співрозмовнику, виразити емоції та оцінки мовця [9]:

У наведеному нижче прикладі Гілберт захоплюється тим, як його дружина виглядає з новим моноклем: він плескає в долоні, розцілює її та говорить їй комплімент:

(5) *When they went to an optician and, suited with the right size, she placed an eyeglass jauntily in her eye Gilbert clapped his hands. There and then, before the astonished shopman, he kissed her on both cheeks.*

'You look wonderful,' he cried. (Maugham)

- стимулювати бажану поведінку співрозмовника, зняти напругу, маніпулювати співрозмовником та його поведінкою: ввійти в довіру до співрозмовника, заставити співрозмовника «перейти на бік» мовця (фатика):

(6) *«Who do you think I am? The Albert Memorial?» – «Not with those eyes!», I said, and I looked into their speckled depths. (Murdoch)*

Водночас комплімент здатен виконувати супутні функції, що слугують глобальній інтенції стимулювати спілкування, як от:

- прагнення підвищити свій статус у очах співрозмовника:

(7) *No one thought very much of Rosy till I saw her like the sun shining silver. It wasn't till I painted it that everyone knew that her hair was the most lovely thing in the world.*

(Maugham "Cakes and ale")

Сказане дозволяє дійти висновку про те, що англомовний комплімент є гібридним МА, що синтезує властивості експресива та фатичного метакommунікатива, оскільки, з одного боку, його інтенцією є щире прагнення мовця виразити свій психологічний стан, надати позитивну, здебільш гіперболізовану оцінку, що експліцитно чи імпліцитно виражена в пропозиційному змісті висловлювання, та комплекс емоцій, що її супроводжує; а з іншого – намір сприяти встановленню, подовженню, розмиканню мовленнєвого контакту. Метою компліменту є бажання мовця принести задоволення адресату, змінити його емоційний стан і ціннісні уявлення, та водночас здійснити організацію та регулювання мовної взаємодії. В останній функції комплімент слугує операційним засобом ведення

спілкування. Також комплімент здатен виступати діючим засобом маніпуляції у разі, якщо мовцеві вдається схилити адресата до певних дій завдяки компліментарним діям на його адресу.

Перспективою дослідження є вивчення діахронічної та етнокультурної специфіки компліменту, особливо щодо виявлення міжкультурних розбіжностей за такими параметрами як стать, вік комунікантів, їх гендерні, міжособистісні й конвенціональні ролі в британському і американському дискурсах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колегаева А.В. Специфика интерактивного единства «Комплимент-реакция» в английском языке (на материале художественных произведений и кинофильмов) : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / А.В. Колегаева. – Иркутск, 2004. – 19 с.
2. Кобозева И.М. Теория речевых актов как один из вариантов теории речевой деятельности / И.М. Кобозева // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17. – С. 7–21.
3. Ларина Т.В. Категория вежливости и стиль коммуникации : Составление английских и русских лингвокультурных традиций / Т.В. Ларина. – М. : Языки славянских культур, 2009. – 512 с.
4. Леонтьев В.В. Взгляд на комплименты в рамках дискурсивного подхода в изучении лингвистической вежливости (на материале английского языка) / В.В. Леонтьев // Коммуникация. Мышление. Личность: Материалы междунар. науч. конф., посвященной памяти проф. И.Н. Горелова и К.Ф. Седова (12-14 октября, 2012 г.). – Саратов : Наука, 2002. – С. 402–416.
5. Матюхина Ю.В. Развитие системы фатической метакommунікації в английском дискурсе XVI – XX вв. : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Матюхина Юлия Владимировна. – Харьков, 2004. – 226 с.
6. Міщенко В.Я. Комплімент в мовленнєвій поведінці представників англомовних (британської та американської) культур : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Я.В. Міщенко. – Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2000. – 18 с.
7. Мудрова Е.В. Комплимент как первичный речевой жанр : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 «Русский язык» / Е.В. Мудрова. – Таганрог, 2007. – 25 с.
8. Почепцов Г.Г. Фатическая метакommунікація / Г.Г. Почепцов // Семантика и прагматика синтаксических единств. – Калинин : Изд-во Калинин.

гос. ун-та, 1981. – С. 52–59. 9. Сальникова И.В. Комплимент в британской и американской лингвокультурах: коммуникативные, лингвопрагматические и лингвокультурологические аспекты: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / И.В. Сальникова. – Воронеж, 2006. – 20 с. 10. Стернин И.А. Введение в речевое воздействие / Стернин И.А. – Воронеж: Полиграф, 2001. – 252 с. 11. Сусов И.П. Лингвистическая прагматика / И.П. Сусов. – Винница: Нова книга, 2009. – 272 с. 12. Трофимова Н.А. Экспрессивные речевые акты в диалогическом дискурсе. Семантический, прагматический, грамматический анализ: [монография] / Н.А. Трофимова. – СПб.: Изд-во ВВМ, 2008. – 376 с. 13. Шевченко И.С. Историческая динамика прагматики предложения: английское вопросительное предложение XVI–XX вв.: [монография] / И.С. Шевченко. – Харьков: Константа, 1998. – 168 с. 14. Шевченко И.С. Мовленнєвий акт і дискурс в когнітивно-прагматичному та історичному ракурсі / І.С. Шевченко // Переклад у наукових дослідженнях представників Харківської школи: кол. монографія. – Вінниця: Нова книга, 2013. – С. 117–134. 15. Brown P. Politeness: Some Universals in Language Usage / P. Brown, S. Levinson. – Cambridge: CUP, 1987. – 345 p. 16. Goffman E. Interaction Ritual / E. Goffman. – NY: Anchor Books, 1967. – 270 p. 17. Holmes J. Compliments and Compliment Responses in New Zealand English / J. Holmes // *Anthropological Linguistics*. – 1987. – V 28. – P. 458–508. 18. Holmes J. Paying compliments: A sex-preferential Positive Politeness strategy / J. Holmes // *Journal of pragmatics*. – 1988. – V 12. – P. 185–205. 19. Leech G. Principles of Pragmatics / G. Leech. – London, NY: Routledge, 1983. – 250 p. 20. Locher M.A. Relational work and impoliteness: Negotiating norms of linguistic behaviour / M.A. Locher, R.J. Watts // *Impoliteness in language: studies on its interplay with power in theory and practice*. – Berlin: Mouton de Gruyter, 2008. – P. 77–99. 21. Malinovski B. The problem of meaning in primitive languages / B. Malinovski // *The Meaning of Meaning*. – London: Routledge, 1923. – P. 146–152. 22. Searle J.R. The classification of illocutionary acts / J.R. Searle // *Language in society*. – 1976. – №5(1). – P. 1–23. 23. Searle J.R. Foundations of Illocutionary Logic / J.R. Searle, D. Vanderveken. – Cambridge: Cambridge University Press, 1985. – 230 p.

REFERENCES

- Brown, P., and Levinson, S. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Use*. New York: CUP
- Goffman, E. (1967). *Interaction Ritual*. Cambridge: Anchor Books
- Holmes, J. (1987). Compliments and Compliment Responses in New Zealand English. *Anthropological Linguistics*, 28, 458–508.
- Holmes, J. (1988). Paying compliments: A sex-preferential Positive Politeness strategy. *Journal of pragmatics*, 12, 185–205.
- Kobozeva, I.M. (1986). Teorija rechevyh aktov kak odin iz variantov teorii rechevoj dejatel'nosti [The theory of speech acts as one of the variants of speech activity theory]. *Novoe v zarubezhnoj lingvistike – New in foreign linguistics*, 17, 7–21 (in Russian)
- Kolegaeva, A.V. (2004). *Specifika interaktivnogo edinstva “Kompliment-reakcija” v anglijskom jazyke (Na materiale hudozhestvennyh proizvedenij i kinofil'mov)*. Avtoref. diss. kand. filol. nauk [Specifics of “Compliment-reaction” interactive unity in the English language (in literary discourse and movies)]. *Cand. philol. sci. diss. synopsis*. Irkutsk (in Russian)
- Larina, T.V. (2009). *Kategorija vezhlivosti i stil' kommunikacii: Sopostavlenie anglijskikh i russkikh lingvokul'turnyh tradicij [Politeness category and communication style: A comparison of British and Russian linguocultural traditions]*. M.: Jazyki slavjanskikh kul'tur
- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London, NY: Routledge
- Leont'ev, V.V. (2002). Vzgljad na komplimenty v ramkah diskursivnogo podhoda v izuchenii lingvisticheskoj vezhlivosti (na materiale anglijskogo jazyka) [An outlook on compliments within the discursive approach to the study of linguistic politeness (in the English language discourse)]. *Kommunikacija. Myshlenie. Lichnost': Mater. mezhdunar. nauch. konf-cii, 12-14 October 2002 Saratov. [Materials of International conference “Communication. Mentality. Personality”]*. Saratov, 402–416
- Locher, M.A., and Watts, R.J. (2008). Relational work and impoliteness: Negotiating norms of linguistic behaviour. *Impoliteness in language: studies on its interplay with power in theory and practice*. Berlin: de Gruyter, 77–99.

- Malinovski, B. (1923). The problem of meaning in primitive languages. *The meaning of meaning*. London: Routledge, 146–152
- Matjuhina, J.V. (2004). *Razvitie sistemy faticheskoy metakommunikacii v anglijskom diskurse XVI – XX vv. Dis. kand. filol. nauk [The Development of the phatic communication system in the English discourse of the 16th – 20th centuries. PhD philol. sci. diss.]*. Kharkov. 226 p. (in Russian)
- Mishhenko, V.Y. (2000). *Kompliment v movlennyevij povedinci predstavnykh angloamerykanskoj ta amerykanskoj kul'tur. Avtoref. diss. kand. filol. nauk [Compliment in the speech behaviour of British and American speakers of English. Cand. philol. sci. diss. abstract]*. Charkiv (in Ukrainian)
- Mudrova, E.V. (2007). *Kompliment kak pervichnyj rechevoj zhanr. Avtoref. diss. kand. filol. nauk [Compliment as a primary speech genre. Cand. philol. sci. diss. abstract]*. Taganrog (in Russian)
- Pohepcov, G.G. (1981). *Faticheskaja metakommunikacija [Phatic metacommunication]. Semantika i pragmatika sintaksicheskikh edinstv – Semantics and pragmatics of syntactic unities, 52–59 (in Russian)*
- Sal'nikova, I.V. (2006). *Kompliment v britanskoj i amerikanskoj lingvokul'turah: kommunikativnye, lingvopragmaticheskie i lingvokul'turologicheskie aspekty. Avtoref. diss. kand. filol. nauk [Compliment in British and American linguocultures: communicative, linguopragmatic and linguocultural aspects. Cand. philol. sci. diss. abstract]*. Voronezh (in Russian)
- Searle, J.R. (1976). The classification of illocutionary acts. *Language in society, 5(1)*, 1-23.
- Searle, J.R., and Vanderveken, D. (1985) *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge: Cambridge University Press
- Shevchenko, I.S. (1998). *Istoricheskaja dinamika pragmatiki predlozhenija: anglijskoe voprositel'noe predlozhenie XVI-XX vv. [Historical dynamics of pragmatic sentences: English interrogative sentence of the 16th – 20th centuries]*. Har'kov: Konstanta Publ.
- Shevchenko, I.S. (2013). *Movlennyevyj akt i dyskurs v kognityvno-pragmatychnomu ta istorychnomu rakursi [Speech act and discourse in cognitive/pragmatic and historical perspective]. Pereklad u naukovyx doslidzhennyx predstavnykh Xarkivskoyi shkoly: kol. monografiya. – Translation in research studies of Kharkiv linguistic school: collected works*. Vinnycya: Nova Knyga Publ.
- Sternin, I.A. (2001). *Vvedenie v rechevoe vozdejstvie [Introduction to speech influence]*. Voronezh: Poligraf
- Susov, I.P. (2009). *Lingvisticheskaja pragmatika [Linguistic pragmatics]*. Vinnitsa: Nova Knyga.
- Trofimova, N.A. (2008). *Jekspressivnye rechevye akty v dialogicheskom diskurse. Semanticheskij, pragmaticheskij, grammaticheskij analiz [Expressive speech acts in a dialogic discourse. Semantic, pragmatic, grammatical analysis]*. SPb.: BBM Publ.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

24. Cheever J. Collected Stories / J. Cheever [Electronic Source] – Access: <http://www.ebookcore.com/ebook/john-cheever-collected-stories-and-other-writings-library-of-america-no-188-7419-pdf.html>
25. Cooper J. Forsaking all others / J. Cooper [Electronic Source] – Access: <https://books.google.com.ua/books?id=SjrxGAKaCgUC&p>
26. Fitzgerald F.S. Tender is The Night / F.S. Fitzgerald [Electronic Source] – Access: <http://gutenberg.net.au/ebooks03/0301261h.html>
27. Maugham W.S. 65 Short Stories / W.S. Maugham [Electronic Source] – Access: http://englishclasses.com.ua/wp-content/uploads/2009/12/wsamaugham-sixty-five-short-stories_0905712692.pdf
28. Maugham W.S. Cakes And Ale / W.S. Maugham [Electronic Source] – Access: <http://www.twirpx.com/file/933657/>
29. Murdoch I. Under The Net / I. Murdoch [Electronic Source] – Access: <https://www.scribd.com/book/190984906/Under-the-Net>